

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ludolphi, rectoris ecclesiae parochialis in Suchem, De
itinere terrae sanctae liber**

Ludolphus <Suchensis>

Stuttgart, 1851

XXXV. De deserto et monte Sinai

urn:nbn:de:hbz:466:1-9333

XXXV. DE DESERTO ET MONTE SINAI.

Sed ut redeam ad propositum, de Carra et Babylonia procedendo pervenitur ad montem Sinai in duodecim diebus, quorum sex transeuntur per viam, quam iam narravi, bene inhabitatam, visis in ea multis¹, et sex diebus transitur per desertum, et in camelis et bestiis omnia necessaria, scilicet panem, vinum et aquam, carnes, bis coctum, racemos² et uvas passas, ficus et huiusmodi oportet deportari, et specialiter mattas, in quibus de nocte quiescant. Et est sciendum, quod cameli quotidie per ibi transeuntes omnes diætas et loca ad quiescendum apta præcise sciunt, et dum ad ipsa loca perveniunt, de vespere ruminando se super terram ponunt, et ultra non procedunt, significantes ibidem esse rectam diætam et locum quiescendi, et tunc ibidem pane et spinis pabulantur. Nam camelus facile contentatur et vix semel in triduo bibit, et si secundum eius grossitudinem deberet pabulari, nullus per desertum cum ipsis transire posset. Deserto pertransito pervenitur ad mare rubrum, et est sciendum, quod desertum non est aliud, nisi terra sabulosa et salsa et ex ardore solis aridissima, et montes eius et rupes salsissimæ, et rarissime aliquod viride in ipso reperitur. Tamen desertum in omnibus suis locis non est æque aridum, sed valde mirandum est, quod licet rupes eius et montes sint salsissimi, tamen fonticuli effluentes sunt dulcissimi et ad bibendum optimi, et iuxta hos fonticulos sunt gramina et herbæ et huiusmodi viridaria. Etiam iuxta eos reperiuntur sæpe vestigia leonum, vel draconum, vel aliorum animalium periculosorum et specialiter leporum. Hoc deserto pertransito in sex diebus et perlustrato pervenitur ad mare rubrum, ut dixi, de Babylonia veniendo. Mare rubrum optimos habet pisces et in maxima quantitate, et aqua eius non est rubra, sed terra eius et fundus est rubeus; desuper existenti aqua propter fundum apparet rubea, sed a longe eiusdem coloris est, ut alia aqua conspicitur, et est aqua limpidissima et clarissima, ita quod denarius in fundo ultra viginti stadia aperte videri potest, et tunc propter fundum rubeum et claritatem aquæ apparet ut vinum rubeum clarissimum. Et in

1. Diesen Zusatz haben AB. In C fehlt er, so wie auch der nächste Satz dort nur theilweise steht. — 2. rattino B.

eius littore multi coralli, lapides pretiosi et multa alia pulchra reperiuntur eiecta. Est mare rubrum in Arabia situm et tota terra in Arabia est rubra, propter cuius rubedinem omnia crescentia in ea et nata, exceptis hominibus, sunt rubea. Propterea ibidem aurum optimum in modum radicum tenuissimarum reperitur. Similiter in mari rubro sunt multæ insulæ, in quibus ligna rubea diversimode crescunt, inter quæ specialiter lignum brunselinum, quod hic brusilienholt ¹ dicitur, reperitur. Mare rubrum non est magnum nec longum nec latum, figura triangulari formatum, et in loco, quo filii Israel transierunt, vix quatuor vel quinque miliarium est latum. In mari rubro est quoddam castrum Soldano pertinens, in quo nobiles captivi Christiani detinentur. Etiam ab hoc castro custoditur, ne aliquis Latinus, vel cismarinus ², vel aliquis ab ista parte maris natus transeat in Indiam, ne de strenuitate et statu hominum partium cismarinarum ³ presbytero Ioanni vel Indis quidquam referant, vel litteras portent. Nam faciliter per mare rubrum in oceanum et Indiam navigaretur, si id castrum non obstaret. Sed Indi et mercatores orientales transire poterunt, quoties volunt. Tamen scio episcopos et dominos ⁴, qui per mare rubrum presbytero Ioanni semper de omni statu partium orientalium istarum et omnia nova mandabant. Huius castri habitatores faciunt semper retia magna de chordis, et in mare rubrum proiciunt, et corallos, qui in mari in modum herbarum crescunt, connectere se retibus permittunt, et ultra dimidium annum cum corallis innumerabilibus et nobilissimis extrahunt et maximum lucrum pro nihilo consequuntur, et quam plurima per illud mare rubrum de India perveniunt mercimonia pretiosa, et tunc per illud brachium maris, quod ex mari rubro effluit, et per Nilum undique deportantur. Et ut dixi, eundo sic circa littus maris rubri pervenitur ad locum, ubi filii Israel per mare transierunt, Aegyptiis ipsos persequentibus, et sic eundo quam plurima rara et varia in littore reperiuntur. Sic multis montibus relictis et aliis mirabilibus visis pervenitur ad fontem Morach ⁵, ubi in transitu filiorum Israel aquæ erant amaræ et per

1. Brunzilienholt *B.* Presilienholtz *CF.* — 2. *So AB.* schismaticus *C.* — 3. transmarinarum *C.* — 4. *So AB.* In *C* ist der Satz verstümmelt. — 5. II Mos. 15, 23 steht in der *Vulgata* Mara, daher auch hier zu lesen scheint Marach, wie *C.*

injectionem ligni, nutu dei, dulces sunt effectæ. Eundo de Morach per diversa loca et multis visis et relictis montibus, pervenitur in Helym, ubi in transitu filiorum Israel erant septuaginta palmæ et duodecim fontes aquarum ¹. Hic locus est pulcherrimus et uberissimus et multum amœnus. Iuxta hunc locum etiam plurimæ sanctorum patrum cellulæ cernuntur stetisse et eremitoria. Recedendo de Helym pervenitur in desertum Sin ad montem Sinai. In pede huius montis, in loco quo Moyses vidit rubum ardentem et flammis non consumptum et deum de rubo se alloquentem, est maximum et pulcherrimum monasterium constructum, plumbo coopertum et portis ferreis munitum et per omnia bene firmatum, in quo sunt plures quam quadringenti monachi græci, georgiani ac arabes, clerici et conversi, non tamen in monasterio continui, sed hinc inde pro negotiis monasterii dispersi et laborantes, et maximis laboribus ipsorum et peregrinorum necessaria acquirunt, et peregrinis fidelissime impertiunt, et multum devote strictissime et castissime vivunt, archiepiscopo eorum et prælatis humiliter obedientes, sancte et iuste in omnibus et per omnia viventes, et vinum raro nisi in specialibus festis bibunt, carnes numquam comedunt, sed oleribus, leguminibus, fabis et dactylis et huiusmodi herbis, cum aqua, aceto et sale in uno refectorio absque mensali reficiuntur, divinum officium secundum ritum eorum devotissime faciunt die noctuque, et per omnia vitam s. Antonii ducunt. Conversi vero et laici maximis laboribus insistunt, in montibus carbones arduos et dactylos de Helym in maxima quantitate cum camelis et bestiis in Babyloniam deportantes et vendentes, et ibidem tunc a mercatoribus et Christianis ibi degentibus et venientibus iisdem maximæ eleomosynæ et dona largiuntur. Nam aliter tot homines in loco inhabitabili se non possent sustentare nec tantas expensas tam largiter et benigne peregrinis erogare. Nam de Helym dactylos et ex montibus carbones ultra duodenas diætas ducunt et vendunt, ut dixi. In hoc monasterio pulcherrima stat ecclesia, quam intrinsecus mundissime servant et diversis ac quam plurimis lampadibus et luminaribus illustrent, et præcipue locum, ubi est maius altare, præ ceteris diligentissime habent in reverentia. Hunc locum discalceati intrant et peregrinos

1. Elim II Mos. 15, 27.

intrare volentes discalceare se faciunt. Nam in loco, quo est maius altare, stetit rubus ardens, de quo deus ad Moysen dixit: Solve calceamenta de pedibus tuis, quia locus, in quo stas, sanctus est ¹. In hac ecclesia a dextris iuxta maius altare in loco plus alto stat quædam capsula alba marmorea, in qua caput et ossa gloriosæ virginis Katherinæ mixta et inordinate sunt posita et inclusa, de summitate montis Sinai ibidem translata. Hoc caput et ossa archiepiscopus et ceteri prælati monasterii cum thuribus, candelis et ministris multum solemniter monstrant, et tunc Sarraceni ductores et camelorum et bestiarum custodes, qui cum peregrinis veniunt, devote supplicat, ut ossa tam mirabilia et sacra eis videre liceat et cum maxima devotione cum Christianis genu flectunt. Cum autem ossa sacra peregrinis sic ostendantur, si tunc aliquis episcopus vel prælatus est inter ceteros peregrinos, ex tunc archiepiscopus vel maior monasterii prælatus recipit aliquod os sacrum in manum et quodam instrumento argenteo, in modum virgulæ facto, os fortiter fricat, et ex tunc oleum sicut sudor ex poris erumpit, et in capsula, in qua ossa sancta sunt inclusa, quædam concavitas in uno angulo est facta, in quam totum oleum, quod ex omnibus ossibus effluit, confluit et congregatur. In hac concavitate assidue est cochlear argenteum, quod prælatus, qui ossa monstrat, recipit, et parva vitreola oleo implet et unicuique peregrino parvum vitreolum cum oleo impertit. Etiam in hoc monasterio quam plurimæ aliæ sunt reliquiæ venerandæ, monachi vero monasterii, nisi esset ex speciali gratia dei, ex diversis causis ex instinctu diaboli se ibidem non possent sustentare. Quare non est aliquod odium inter eos, vel aliqua unquam discordia, sed sunt in gratia omnibus eos inspicientibus, tam Sarracenis, quam Christianis, et maxime Soldano, qui dare consuevit eis maximas eleemosynas. Item pro ipsis laborantibus et quotidie per desertum transeuntibus aliquibus periculis et animalibus periculosissimis numquam sunt molestati, nec etiam per hiemem vel æstatem aeris intemperie, vel ferventissimo solis ardore non gravantur nec inficiuntur. Etiam, credo, specialissimam obtinuerunt gratiam, quod aliqua animalia immunda, ut muscæ, vespæ, crabrones ², pulices et huiusmodi non poterunt ibi esse,

1. II Mos. 3, 5. — 2. scarbones A. crabrones B. Fehlt in C. Es sind Horniße.

nec monasterii intrare septa. Et dixit mihi miræ conscientiæ eiusdem monasterii monachus, quod olim ex instinctu diaboli cum eis ex permissione divina nihil plus mali inferre nequirent, quod tot et tantas infestationes et molestationes atque aggravationes ab huiusmodi animalibus immundis habuerunt, quod etiam locum dimittere cogitabant, sed unius monachi sancta ammonitione confortati deum exorabant, ut pro sua misericordia talia animalia ab ipsis depelleret et amoveret, quod et mox a deo obtinuerunt. Itaque de cetero de talibus animalibus intra septa monasterii penitus nil perceperunt, licet extra septa monasterii gravissima damna inferant hominibus et iumentis. Etiam sæpius expertum est quod huiusmodi animalia immunda viva intra septa monasterii portabantur et in momento moriebantur. Hæc omnia iidem fratres sua sancta et iusta vita obtinuerunt. Nam peregrinis non serviunt pro dono vel avaritia, sed omnibus ibidem venientibus quamdiu manere volunt omnia quibus ipsimet utuntur, tam pauperi, quam diviti, tam parvo, quam magno, gratis pro deo simpliciter et benigne tribuunt, et si aliquis ipsis, vel uni eorum munus offerre vult, penitus respuunt et recusant, et si aliquis reciperet, maximæ pœnitentiæ subiaceret. Item peregrinis recedere volentibus unicuique secundum diætas panes et fabas et huiusmodi prout melius poterunt, æqualiter parvo et magno, diviti et pauperi, quousque ad habitationem humanam pervenerit, benignissime gratis donant. Hi etiam monachi præ aliis festis, festum sancti Gregorii papæ in speciali habent reverentia; nam ipsos temporibus, quibus præerat ecclesiæ, solus eleomosynis de thesauro ecclesiæ sustentavit, et eos ibidem habitare confortavit, et ex illo tempore ultra quadringenti permanserunt, quorum ante erant pauci.

Super hoc monasterio eminent mons Sinai, qui per plures gradus, ultra quam dici potest, laboriosissime ascenditur. In summitate montis stat ecclesia in loco, quo deus Eliam prophetam: Quid agis hic, Elia? fuit allocutus, ut in libro regum¹ legitur. Prope hanc est alia capella in loco, quo Moysi lex erat data, et apparuit dei gloria. Ibidem quædam concavitas in durissimo lapide adhuc apparet, in qua imago Moysis, ut in sigillo, est incissa. In hac

1. Reg. III. 19, 9: Cumque venisset illuc, mansit in spelunca, et ecce sermo domini ad eum, dixitque illi: Quid hic agis, Elia? *Es war auf dem Berge Horeb, nach Vers 8.*

concavitate deus Moysen sua dextera protexit, dum in suæ maiestatis gloria pertransivit et ostendens se Moysi retro, dum faciem eius non potuit intueri. ¹ In cacumine alterius altioris montis prope quandam profundam vallem ibidem corpus gloriosæ virginis Katherinæ ab angelis de Alexandria erat deportatum, et ab incolis eremitis mirifice repertum. Idem mons alio laboriosius ascenditur et visitatur, et in summitate eius nulla est capella et nullum oratorium, seu habitaculum, credo, quod propter difficilem ascensum non possit humanis manibus aliquid ibidem ædificari. Sed ibidem apparet locus, quo corpus sanctæ Katherinæ fuit inventum, ut homo lapidi humeris ² sit impressus, et hic locus lapidibus est signatus. In hoc monte etiam deus multa mirabilia est operatus, quæ per omnia dicere, esset longum. Et est sciendum, quod mons Sinai omnes montes partium illarum altitudine excellit et, ut dixi, ultra quam dici potest, per quam plurimos artissimos gradus lapidibus excisos laboriosissime ascenditur, et tunc versus Aegyptum nomen Sinai amittit, et Horeb vocatur. In eius cacumine omnes in gyro provinciæ commode perlustrantur et desuper præ aere homo valde mutatur: ab ipso diligenter perlustratur mare rubrum, Helym, locus, in quo filiis Israel pluit manna, et omnia alia circa loca. Subtus montem est pulchra planities, in qua Moyses pascebat gregem soceri sui Iethro, et ibidem vidit rubum ardere. In hac etiam planitie filii Israel contra Amalech pugnabant, dum Moyses extensis manibus orabat, et Iosue et Ur ³ eius brachia sustentabant. In hac etiam planitie filii Israel fecerunt sibi vitulum conflatilem de quo biblia testatur. In hac etiam planitie Nadab et Iabiu ⁴ ignis con-

1. II Mos. 53, 22: Cumque transibit gloria mea, ponam te in foramine petrae, et protegam dextra mea, donec transeam, tollamque manum meam et videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris. — 2. *So AB. Sinnlos C*: ut hominis lapidi h mōi (*d. i.* huiusmodi) sunt impressis. — 3. *Ein Irrthum.* II Mos. 17, 12: Manus autem Moysi erant graves: sumentes igitur lapidem, posuerunt subter eum, in quo sedit: Aaron autem et Hur sustentabant manus eius ex utraque parte. *In C sind beide Namen ausgelassen.* — 4. *Nadab und Abiu, die Söhne Aarons, hatten unreines Feuer dargebracht.* III Mos. 10, 1. 2: egressusque ignis a domino devoravit eos et mortui sunt coram domino. *Der Name Jabiu ist jedenfalls verschrieben. Die Vulg. hat Abiu, nach dem Hebr. אַבִּיהוּא. Allein die codd. und edd. des Ludolf haben sämtlich Jabiu, außer F, der Abiu liëset.*

sumpsit. Multa etiam alia loca in circuitu cernuntur ibi, de quibus loquitur scriptura.

XXXVI. DE DESERTO SYRIAE.

De monte Sinai proceditur per desertum versus Syriam in tredecim diebus, sumptis et datis sibi de monasterio expensis. Hoc desertum est pessimum et periculosissimum et in Arabia situm, et omnino hæc terra habitabilis et desertum Arabia vocatur ¹. In hoc deserto quam maxima est aquæ penuria, et degunt in eo innumerabiles homines, quasi silvestres, qui Badewini ² vocantur, in millenariis et centenariis incedentes et in tentoriis de filtris et pellibus factis habitantes, et cum pecoribus et iumentis in deserto hinc inde vagantes, in locis, quibus aquam de fonticulis et rivulis saltem in modica quantitate invenire poterunt, greges et iumenta pascentes et de lacticiniis camelorum et pecorum viventes. Numquam pane vescuntur, nisi a peregrinis casu eis tribuatur, vel ultra duodecim diætas eis deportetur. Nam non serunt ³, neque metunt, sed ut bestię silvestres vivunt, et sunt facie horribiles, nigri, barbati et feroces ac veloces, et dromedariis insidentes ⁴, in uno die quantum volunt proficiscuntur, loca, in quibus aqua inveniatur, quærentes. Caput panno lineo longissimo involvunt, præ intolerabili ardore solis, et arcubus utuntur. In hoc deserto per duas vel tres diætas aqua vix potest inveniri, et in locis, quibus in una die invenitur, in alia exsiccat. Item in hoc deserto in locis iam planissimis in una hora, in alia hora maximus mons repentine ex sabulo proiicitur et congregatur, nunc hic, nunc ibi, numquam in uno statu manens, propter quod numquam via per desertum potest sciri, nisi per montes, et istos Badewinos, qui vias in deserto, ut in domibus eorum sciunt et cognoscunt. Hi etiam Badewini Soldanum penitus non curant, nec sibi in aliquibus obediunt; etiam a longe existentes hos Soldanus caute donis et blanditiis allicit et servat. Nam si vellent, facillime totam terram Soldani destruerent et subiugarent. Hoc desertum beata virgo Maria cum puero Iesu pertransiit, dum de

1. So AB. In C fehlt der letzte Satz. — 2. So A. Waldewini B. Baldewini C. — 3. seminant C. — 4. So A. incedentes B. Dagegen C sinnlos: velociore dromedariis, ohne insidentes. So F.